

pragermanskih sledov, kjer le more. Profesor Rutar tolmači nekatera stara krajna imena (n. pr. Vellach, Krain, Kronau itd.) kot pristno slovenska, katera je skušal Krones za svoje germanske ideje uporabiti. — V zadnjem sestavku »Berichtigungen und Nachträge« (70—72) popravlja nekatere hibe iz I. in III. letnika muzejskih izveštij.

Tretja knjiga muzejskega društva je: **„Mittheilungen“** etc. Zweite Abtheilung: Naturkundlicher Theil. — Prof. W. Voss nadaljuje (1—70) svoj spis »Mycologia Carniolica«, katerega prva dva dela je priobčil v II. in III. letniku. Prof. F. Seidl popisuje »Das Klima von Krain« (71—137). Pisatelj precej obširno navaja kraje, kjer se je podnebje opazovalo, in osebe, katere so se s tem bavile.

Vnauja oblika knjig je jako lična; imenovani dve knjigi nimata kazala.

Poročujoč o letošnjih izveštjih kar najtopleje priporočamo slovenskemu razumnstvu muzejsko društvo, da je podpira, ako ne s spisi, pa vsaj z udnino. Smoter društvu je popisati naravno krasoto kranjske zemlje in preiskovati njeno zgodovino. Imena odborništva nam svedočijo, da je društvo v dobrih rokah. Komur je torej mar časti mile domovine, podpira naj društvo, kolikor le more, ker troški pri takem delu niso majhni.

J. Benko.

HRVAŠKO SLOVSTVO.

Knjige „Matice Hrvatske“ za leto 1890.

(Konec.)

Radoslav Lopašič: **»Bihać i bihačka krajina«**. Mjestopisne i poviestne crtice. Izdala »Matica Hrvatska«. Sa jednom zemljopisnom kartom i sa četrnaest slika. Vel. 8°. Str. VIII+312. Knjižarska cena 2 gld. — To je naslov druge poučne knjige, katero nam je podala »Matica Hrvatska« za minulo leto. Pisatelj, ki je udom matičinim že znan po svojih delih: »Poviest grada Karlovca« in »Dva hrvatska junaka«, opisuje nam tukaj zemljepisni položaj in zgodovino Bihaća in njegove okolice, ki je dandanes znana pod imenom »Turske Hrvatske«. — Nekdaj je pripadal ta kraj hrvaškemu kraljestvu, ali ko so Turki po dolgih in krvavih bojih v teh krajih premagali kristijane, ostala je bihačka krajina pod turskim gospodstvom do naj-novejšega časa. Ko je l. 1878. avstrijska vojska premagala turške vstaše, ni se ta kraj več pridružil materi zemlji, nego je ostal zjedinjen z Bosno. — Ti kraji se odlikujejo s posebno prirodno lepoto, semtertje se po brdih dviguje v nebo temno zidovje na pol podrthih gradov, ki kakor ljuti zmaji navidezno prežé na okolico in nas živo spominjajo strašne minulosti.

Bihać s svojo okolico je bil nekdaž jako važen, zlasti ob času hrvaških kraljev domače krvi. Nekatero listine ga zavejo celó glavno mesto kraljestva.

Ko je Bosna leta 1463. pala v roke Turkom, nastopili so tužni dnevi za Bihać in bihačko

krajino. Turki so se odslej neprestano zaletavali čez mejo in silno škodo delali uhogemu ljudstvu. Glavna in najvažnejša zaslomba za krajino je bil celih sto let Bihać.

Turki so večkrat prilomastili pod grad, ali vselej so odnesli krvave glave. Vendar je bilo gotovo, da bode Bihać in ž njim cela krajina prišla v oblast Turkom, ker v krščanski vojski sploh ni bilo pravega reda: vojska je bila slabo plačana, večkrat brez hrane in drugih potrebnih rečij, plemstvo se je med seboj preganjalo in prepiralo za svoje pravice, stanovništvo je bilo nezadovoljno, ker so je njegovi gospodarji preveč tlačili. Leta 1592. privéde grozni Hasan-paša močno vojsko pod Bihać. Bihački posadki je zapovedoval kranjski plemenitaš Josip Lamberg. Dolgo so se junaški branili, ali naposled so se morali udati močnejši sili s pogojem, da smejo slobodno oditi. Stanovništvo je deloma razbežalo, deloma je ostalo v mestu in se pozneje poturčilo. Za Bihaćem so kmalu prišla Turkom v pest tudi druga mesta in trdnjave, kar si jih niso že prej prisvojili. Kristijani so sicer pozneje večkrat poskušali nazaj dobiti izgubljena mesta, a zaman. Turek se ni dal lahko pregnati.

Razven Bihaća je bilo na krajini mnogo drugih večjih in manjših trdnjav.

Pisatelj nam pripoveduje zgodovino 22 takih trdnjav. Na koncu je pridjano 15 zanimljivih starih listin, od katerih so tri pisane v latin-skem, a ostale v starem hrvaškem jeziku.

To delo je imenitno za jugoslovansko zgodovino, zlasti hrvaško; sestavljeno je z veliko natančnostjo in marljivostjo večinoma po izvirnih listinah, katere je pisatelj našel po raznih arhivih: dunajskem, štajerskem, kranjskem in hrvaškem, ki je sedaj žal v Budimpešti. Dobro je porabil tudi pisma posameznih rodovin, kakor grofov Blagajskih in znamenite rodovine hrvaške Keglevičev. Tako raztreseno blago je zbral pisatelj z velikim trudom v lepo celoto in objasn timer marsikatero temno stran hrvaške zgodovine.

Kdor bi hotel dostojno oceniti to knjigo, moral bi natančno preučiti razne vire, iz katerih je pisatelj zajemal tvarino za svojo knjigo. Učeni hrvaški zgodovinar Vj. Klaić sam priznava, da mu o takem delu, kakor je to, ni mogoče prave kritike napisati, ker bi se najprej moral dobro seznati s premnogimi viri (gl. letošnji »Vienac« št. 5.). Kogar zanima zgodovina Jugoslovancov, izvrstno mu bo došla naj-novejša Lopašičeva knjiga.

—F—

»Demostenovi izabrani govori«. Preveo, uvod napisao i bilješke dodao Stjepan Senc. Nagradjeno iz zaklade grofa Ivana Nep. Draškovića za god. 1888. Str. XXIII+207. Cena 1 gld. 50 kr.; za ude »Matice« 1 gld. — Ta knjiga je v vrsti »Prevodov grških in rimskih klasikov« — osma. Po lepem uvodu, v katerem opisuje Demostenovo življenje, podaje knjiga 9 najlepših govorov: »3 za grad Olint«, »o miru, o položaju na Herzogstvu«, 3 proti Filipu in govor o »vijencu«. Naposled so »Bilješke«.

